

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

IV. Testimoniis Historicorum supra triginta demonstrat, Imperium Romanum summi Pontificis auctoritate ad Francos à Græcis esse tra[n]slatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

CAPVT IV.

*Imperium Romanum translatum à Grecis ad
Francos summi Pontificis auctoritate, Hi-
storiorum testimoniis demonstratur.*

EMPVS iam est vt ad ipsam causam propiùs accedamus; atque vt ordine progrediamur, principio quid sit quod quæritur, siue starum causæ breuiter exponemus; deinde sententiam nostram certissimis rationibus comprobabimus.

Igitur Romanū Imperium tamen ante Constantini tempora, modò ab vno, modò à pluribus Augustis pari potestate regebatur, vnum tamen atque indiuisum censebatur. Deinde verò posteaquam Magnus Constantinus Constantinopolim quasi alteram Romam ædificauit, & cum ea alterum Consulem, alterum Senatū, & omnia Romanæ Urbis priuilegia communicauit, diuisum est imperium in partes duas; quarum altera imperium Orientis, altera Occidentis appellari cœpta est. & quemadmodum ante Constantinum Principem, indiuisum Imperium aliquando plures Augusti administrabant, sæpiùs vnus ac solus regebat: ita post Constantinum, Imperium iam diuisum plerumque duo Cæsares tenuerunt, rarò vnus ac solus Princeps gubernauit. Siquidè Constantino vita functo anno Domini CCC. XLI. Occidentale Imperium Constantino iuniori & Constanti, Imperium Orientis Constantio cessit. post Constantini autem & Constantis excessum, anno CCC. LIII. Constantius solus vniuerso Imperio præfuit. Constantio Iulianus, Iouianus Iuliano successit. Sed post obitum Iouiani, Valentinianus, qui Iouiano successerat, Imperio Occidentis contentus, Orientale Imperium Valenti fratri attribuit anno Domini CCC. LXVIII. atque ex eo tempore vsque ad annū Domini CCC. LXXVI. id est, vsque ad Augustulū, Imperatores diuersi diuisum Imperium tenuerunt. Augustulo verò ab Odoacre Herulo abdicare coacto, atque Imperio Occidentis à Barbaris occupato, soli Imperatores Orientis, & in solo Oriente regnarunt vsque ad Iustinianum. Sed cùm is opera Belisarij & Narsesis, fortissimorum ducum, Africam & Italiam, inde

Vandalis, hinc Gothis exactis, recuperasset; tandem anno Domini D. LVI. iterum ab vno Imperatore Oriens & Occidens administrari coeptus est. Sed cum Imperator Græcos esset, & Italiam per Exarchos regeret, nec eam ab infestissimo Longobardorum tueri iam posset; anno DCCC. l. inuente, ipso die Natalis Domini, creato in vrbe Roma nouo Imperatore Carolo Magno Rege Francorum, ac per hoc translatum Occidentali Imperio à potestate Græcorum ad Francorum conditionem, iterum Rom. Respublica rediit ad eum statum, in quo eam Constantinus Magnus constituerat, & in quo permanserat à Valentiniano seniore, vsque ad Augustulū. Quamquam illud negari non potest, quin paulo maior Imperij diuisio fuerit à tempore Caroli Magni, quam antea: siquidem à Constantino ad Augustulum etsi diuisæ erant Imperij Romani Prouinciæ inter duos Imperatores, quod attinet ad regimen & administrationem; erat tamen ita commune Imperium, vt leges vtriusque Imperatoris nomine toti Imperio darentur; & si alter sine liberis decedebat, ad alterum totius Imperij gubernatio, & prouidentia pertineret. Quo circa Paulus Orosius lib. 7. scribit Archadio Orientis, Honorio Occidentis Prouincias gubernantibus commune Imperium, diuisis tantum sedibus fuisse: at post tempora Caroli Magni, neque leges à Latino Græcoque Imperatore communiter dantur, neque deinceps vnquam aut Latinus Orientem, aut Græcus Occidentem gubernauit. Quæritur igitur, quisnam huius translationis auctor fuerit, quisue Carolo Magno, ac successoribus eius, nomen, dignitatem, ac potestatem Imperatoris Romanorum, ac Cæsaris Augusti in Occidēte tribuerit.

Respondemus id quod clamat consensus omnium gentium, Leonem III Pontificem Maximū aut solum, aut præcipuum & primum auctorem huius translationis fuisse, eique Germanicam nationem Imperium acceptum referre debere. negat Illyricus, & odio Pontificum nescio quos alios auctores comminiscitur, atque ita se versat in omnem partem, vt hystoriam alioqui clarissimam, & fide Orbis terrarum totum seculis confirmatam, omnino obscurare nitatur. Accedant igitur Historici omnes tum veteres, tum recēiores, & auctoritatis suæ pondere, leuitatem & impudentiam vnius hominis comprimant.

I. Ioannes Zonaras, auctor Græcus, qui Romano Pontifici adulari non nquerat, tomo 3. Annalium in vita Constantini & Irenes, vbi de hac translatione loquitur, nullam senatus, nullam populi, nullam exercitus mentionem facit, sed rem totam Leoni Papæ adscribit: Roma, inquit, prorsus Franci potiti sunt, Carolo à Leone coronato, & Romanorum Imperatore appellato. Et infra, sub Constantino & Irene, Papa Leo Francos etiam Romam admisit. sic & Italia vniuersa, & ipsa Roma sunt potiti. Et infra, At Francorum dux Carolus, Imperator Romanorum à Papa Leone, vt dictum est, appellatus, missis ad Irenem Legatis, nuptias illius ambiit, cum nec illa ab eo coniugio abhorreret.

II. Georgius Cedrenus in compendio historiarum in vita Constantini & Irenes, eadem ferè quæ Zonaras refert, sed breuius. Venerunt, inquit, etiam à Carolo, quem Leo Papa Romæ coronauerat, Legati ad Irenem, eam Carolo in vxorem ambientes.

III. Paulus Diaconus, qui tempore Caroli Magni floruit, & eidem Carolo familiaris fuit, lib. 23. rerum Romanarum, posteaquam narrauerat Leonem III. Pontificem à Carolo Rege Francorum in sedem suam restitutum, subiungit: Cæterum (Leo) vicem Carolo recompensans in Imperatorem coronauit eum in templo S. Petri Apostoli perungens oleo à capite vsque ad pedes, & circumdans imperatoria veste, atque corona, 8. Kal. Ianuarij, indictione 9. In quibus verbis Pauli Diaconi duo sunt annotanda, vnum est nullam fieri mentionem in eius verbis senatus, aut populi Romani, quam certè prætermittere non debuisset fidelis Historicus, si translatio Imperij à Græcis ad Francos munus senatus populique Romani potius quàm Pontificis Leonis fuisset. Alterum est, hanc translationem, quæ facta est in ipsa Caroli Magni coronatione, beneficium Leonis collatum in Carolum à Paulo Diacono agnosci & appellari. Siquidem illa verba, Cæterum Leo vicem Carolo recompensans] satis apertè significant, ita fuisse beneficium Pontificis in Regem coronationem Imperatoris, vt antea fuerat beneficium Regis in Pontificem restitutio in propriam sedem.

IV. Eginarthus Pauli Diaconi æqualis, nec minus quàm Paulus Carolo Magno notus & familiaris (quippe qui Can-

cellarius eius fuit, teste Trithemio) in vita eiusdem Caroli ita describit hanc translationem, ut soli Pontifici Leoni tantam tribuat. Augusti nomen, inquit, primò in tantum auctus est, ut affirmaret, se eo die, quamvis præcipua solennitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consilium præscire potuisset. Perpende lector hæc verba, [Si Pontificis consilium præscire potuisset] cur enim non ait, Si consilium Senatus populi que Romani præscire potuisset; nisi quia totam à Pontificis voluntate & auctoritate pendere intelligebat?

V. Annales Francorum incerto auctore, sed omnium consensu fidelissimo, & qui Caroli tempore vixit, ita habent enarratione rerum gestarum anno DCCC.I. Ipse autem eum die sacratissimo Natalis Domini ad Missarum solennia Basilicam B. Petri Apostoli fuisset ingressus, & coram altari ubi ad orationem se inclinauerat, assisteret; Leo Papa coronam capiti eius imposuit, cuncto Romanorum populo acclamante, Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria. Hic primùm mentio fit populi Romani, sed acclamantis post coronationem, non Imperatorem appellantis ante coronationem.

VI. Aimoinus, siue (ut ab aliis vocatur) Ammonius, vel Annonius, vixit tempore Ludouici Pij, ut ipse indicat lib. 1. c. 17. Is igitur in lib. 4. de rebus gestis Francorum cap. 90. describit exordium Imperij Caroli Magni iisdem ferè verbis, quibus Francorum Annales suprà citati, nihilq; tribuit populo Romano præter acclamationem Carolo iam à Pontifice coronato.

VII. Audo Episcopus Viennensis, qui temporibus nepotum Caroli Magni floruit, in Chronico suo ætate 6. sic habet: In die S. Natiuitatis Domini, ante confessionem B. Petri Apostoli, cum gloriosus Rex Carolus ab oratione surrexisset, Leo Pontifex capiti eius coronam imposuit, sicq; ab vniuerso populo acclamatum est; Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria. Hic etiam auctor nullam facit Senatus aut populi mentionem nisi post coronationem iam peractam.

VIII. Regino Abbas Prumiensis, qui ante D. C. annos floruit, lib. 2. Chronici, coronationem Caroli Magni iisdem verbis descri-

describit, quibus Ado Viennensis, quæ non duxi repetenda, ne fastidium gignerent. Sed vt intelligamus apud Rheginonem, non simpliciter coronari Imperatorem à Summo Pontifice, sed planè creari, & ordinari; referam verba eius de Arnulphi, & Othonis I. coronatione: Anno, inquit, Dominicæ Incarnationis DCC C. XCVI. Arnulphus ciuitatem ingressus, à Formoso Apostolicæ sedis Præsule magno honore susceptus, ante confessionem S. Petri coronatus, Imperator creatus est. Et infra, Anno DCCC C. LXII. Rex (Otho I.) Romæ fauorabiliter susceptus, acclamatione totius Romani populi, & Cleri, ab Apostolico Ioanne Imperator, & Augustus vocatur, & ordinatur. Hic planè vides, Regem festiua acclamatione à populo suscipi; non autem à populo, sed ab Apostolico Ioanne Imperatorem dici, & ordinari.

IX. Vitichindus Corbeiensis monachus, Rheginonis æqualis, lib. 3. gestorum Saxoniorum propè extremo, de Othone II. Imperatore sic loquitur: Licet, inquit, iam olim vnctus esset in Regem, & à B. Apostolico designatus in Imperatorem. Vbi vides apertè distingui regnum Germaniæ ab Imperio Romano; & regnum quidem illud à Germaniæ proceribus, Imperium verò Romanum à Pontifice dari: eius enim est magistratum vel Principem designare, cuius est & creare. alioqui frustrà designat, qui nequit perficere.

X. Luithprandus Diaconus Ticinensis, Othonem I. viuente scripsit historiam rerum in Europa suo tempore gestarum, vt ipse significat lib. 1. cap. 7. Is igitur lib. 6. hist. ca. 6. de Othone I. sic loquitur: Dehinc Romam similia facturus abiit, vbi miro ornatu, miroque apparatu susceptus, ab eodem summo Pontifice & vniuersali Papa Ioanne vnctionem suscepit Imperij. Porrò idem auctor apertè declarat, non simplicem ceremoniam vnctionis, sed nomen etiam, & dignitatem Imperialem à Pontifice suscepisse Othonem, cum ita loquitur in eodem capite. Piißimo (inquit) tunc Regi, nunc Augusto Cæsari Othoni, quam phrasim tum ipse tum alij veteres obseruare solent, vt ante Pontificiam coronationem, Reges; post eam coronationem, Imperatores & Augustos appellent.

XI. Hermannus Contractus, comitis nobilissimi filius, & monachus S. Galli, qui floruit ante annos D. tempore S. Henrici Imperatoris, in Chronico suo sic ait: Anno DCCC. I.
Caro.

Carolus Imperiali benedictione sublimatus, Augustus & Caesar Romano more appellatur. Et infra: Anno D C C C X V I. Leo Papa obiit, & Ludouicus Imperator à Stephano Papa factus est. Et infra: Anno D C C C C. L X I I. Otho Rex ab Ottoniano Ioanne Papa Imperator ordinatur. Et infra: Anno M. X X V I. Conradus Rex filium suum Henricum Regem fecit, & ipse Romam pergens, Imperator efficitur. Hæc ille. Non potuit certè hic auctor clariùs exprimere, per ipsam Pontificis coronationem Imperatorem verè fieri.

XII. Marianus Scotus, qui natus est anno M. X X V I I I. ipse in Chronico annotauit, & Hermanni Contracti æqualis fuit, lib. 3. Chronici Caroli Magni ad Imperium promotionem breuissimè his verbis attingit: Carolus hoc tempore à Romanis Augustus appellatus est. Quæ verba, ne testimoniis vetustiorum historicorum iam citatis, & sequentibus eisdem Mariani sententiis repugnent, sic accipi debent, intelligatur, Carolum à Romanis omnibus, id est, Pontifici Clero, Senatu, & populo, Augustum appellatum; sed ordinarium quodam, nimirum Pontifice præeunte, cæteris sequentibus nam vt ex historiis præcedentibus didicimus, appellauit Leo Pontifex Carolum Imperatorem, & simul inunxit, & coronauit, cæteri verò acclamatione probarunt. Sed Mariani ipsius aliquot sententiis proferamus. Anno D C C C. L X V. Carolus Romam perueniens, datis Ioanni Papæ magnis muneribus, Imperator factus est. Anno D C C C. X C V I. Arnulphus urbem ingressus, cum magno honore à Formoso Papa susceptus, & ante Confessionem S. Petri Imperator factus est. his igitur aliisque similibus sententiis satis apertè Marianus testatur à Romano Pontifice Imperatores Romanos fieri.

XIII. Dodechinus Mariani continuator, cum de Lothario Henrici Imperatoris successore scriberet; Legati, inquit, pro confirmando Rege Romam mittuntur. Et infra, Plenitudinem, inquit, Imperij in eadem Romana ciuitate sicut debebat offerens Dominus Papa Regem Lotharium Romanum inuitabat. Et infra, Fridericus, inquit, ab Adriano Papa Imperator factus est. Vides igitur à Pontifice Romano electum Regem Romanorum confirmari, ac deinde ab eodem plenitudinem Imperij accipere, & sic tandem Imperatorem fieri.

XIV. Lan-

XIV. Lambertus Schaffnaburgensis, qui circa annum M. LXX. floruit, in historica Germanica de Carolo Magno nihil addit ad verba Mariani Scoti; vt vel Marianus à Lambertus, vel à Mariano Lambertus accepisse videatur. Verumtamen cum de Othone I. & III. loquitur, clariùs explicat sententiam suam. sic enim de Othone I. scribit: Otho Rex perrexit Romam, eumque Ioannes Papa gratanter suscipiens honorificè super cathedram Augustalem posuit, & benedictione atque consecratione sua Imperatorem fecit. Et infra de Othone III. Otho Rex contra Crescentium Romam venit, ubi & Brunonem in sede Apostolica constituit, à quo & ipse Imperator factus est.

XV. Otho Episcopus Frisingensis ante annos CCCC. floruit, genere & eruditione nobilissimus, quippe qui (teste Radeuico lib. 2. de rebus gestis Friderici cap. 11.) quatuor Imperatoribus ita coniunctus fuit, vt Henrici IV. nepos, Henrici V. fororius, Conradi Regis frater vterinus, & Friderici I. patruus esset. atque historiam ab orbe condito libris octo satis feliciter comprehendit. is igitur lib. 5. cap. 31. hoc modo scribit: Anno ab Incarnatione Domini DCCC. I. ab vrbe condita M. D. LII. Carolus Rex 33. Regni sui anno, à summo Pontifice, ablato patricij nomine, coronatus, omni populo tunc acclamante, Carolo Augusto, à Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori vita & victoria, LXIX. ab Augusto Imperator, & Augustus vocatur. Ex hinc regnum Romanorum, quod à Constantino vsque ad id tempus in vrbe regia, scilicet Constantinopoli fuit, ad Francos deriuatum est. In his Othonis verbis tria video summo Pontifici tribui, ablationem minoris dignitatis, quæ patriciatus dicebatur; coronationem; & appellationem Imperatoris, & Augusti: Romano populo solam acclamationem. Idem quoque Otho lib. 7. cap. 11. non veretur Henricum IV. auum suum non verum Imperatorem Romanorum appellare, quod Imperium à schismatico Papa suscepisset. Principes, inquit, seditionem vulgunt, ei (Henrico IV) apud Inglinheim occurrunt, ibique multis modis commonitum, vel, iuxta alios, circumuentum, & coactum, insignia regni resignare, ac filio mittere 43. Regni sui post mortem patris, Imperij 5. anno (ad quod tamen potenter magis quam iuste à Guiberto capta vrbe sublimatus

tus fuerat) persuadent. Obserua hoc loco, Lector, Henricum I V. non fuisse Othoni Frisingensi Imperatorem, sed Regem duntaxat, donec à Papa Guiberto, qui & Clemens dicitur, ad Imperium sublimaretur. & rursus ad Imperium potius, non iuste sublimatum, quod Guibertus eum Imperatorem fecerit, qui in schismate contra Gregorium VII. verum Pontificem, sederit. tam enim non potuit Guibertus verum Imperatorem facere, quàm ipse verus Papa non fuit. quod ratum est aliud, quæso te, à Pontifice aliquem ad Imperium sublimari, quàm Imperatorem, à Pontifice fieri? & cur ab Antipapa sublimatus, Imperator non legitime factus censetur, nisi quia solius veri ac legitimi summi Pontificis est Imperij dignitatem nomenque conferre?

XVI. Godefridus Viterbiensis, qui Othone paulò postior fuit, in suo Chronico vniuersali, quod Pantheon appellatur, iisdem ferè verbis, quibus Otho Frisingensis, exordium Imperij Francorum describit. Anno, inquit, ab Incarnatione Domini DCCC. I. Carolus Magnus 34. regni sui anno Leone III. summo Pontifice coronatur, omni populo Romano tunc acclamante, & laudes Imperiales canente.

XVII. Conradus Abbas Urspergensis, Godefridi ferè æqualis, in Chronico suo, in quo res Germanicas diligentissimè persequutus est, Anno, inquit, DCC. XCVI. Leo Papa ordinatur. sedit annis 20. hic Carolum fecit Imperatorem. Et infra, Anno, inquit, Dominicæ Incarnationis DCCC. I. V. be verò condita M. D. LII. Carolus Magnus Rex Francorum, Pipini Regis filius, septuagesimo tertio loco ab Augusto Romanorum Imperator consecratus est anno regni sui 33. sic imperauit annis 14. Cùm enim pro calumnia Leonis Papæ ingesta Romam veniret, & Natale Domini ibi celebraret, in ipsa die sacratissima ad Missarum solennia veniens, dum ante Confessionem B. Petri Apostoli ab oratione largiret, nihil minus speranti Leo Papa coronam imposuit, & Imperatorem Romanum pronunciauit. Hæc ille, qui sic in Chronico translationem Imperij, & Caroli creationem sol Pontifici tribuit; ita quoque in reliquo Chronico semper sibi similes, de aliorum Imperatorum creatione loquitur. quantum dicitur exempli gratia hinc subiiciemus. Anno, inquit, DCCC. LXX. Carolus (Caluus) Romam tendens, à Ioanne Papa efficitur

Imp.

Imperator. Et infra, Anno DCCC. LXII. Otho rogatu Joannis Papæ, & querimonia multorum de Berengario & filio proclamantium Romam tendit, ibique Imperator ab eodem Papa factus Berengarium capit.

XVIII. Lupoldus Bambergensis in proœmio libri de Iuribus Imperij, De sacri, inquit, regni, & Imperij Romanorum viribus à tempore, & post tempus translationis ipsius Imperij de Græcis Imperatoribus in personam Caroli Magni ad Reges Francorum, & ad Germanos, per sacrosanctam Romanam Ecclesiam factæ secundum mei modicitatem ingenij tractaturus, &c. Et infra in i. cap. Dum, inquit, in sacratissima die Natalis Domini, sub anno eiusdem Domini DCCC. I. in Ecclesia S. Petri ab oratione surgeret, Leo Papa coronam capiti eius imposuit; & à cuncto populo acclamatum est, Carolo Augusto, &c.

XIX. Mathæus Palmerius in Chronico anni DCCC. I. Carolus, inquit, à Leone Pontifice Augustus est appellatus, & obliteratum iam penè in Italia Romanum Imperium resumpsit; primusque post Augustulum apud Romanos imperavit annos 14.

XX. Blondus Flavius Decadis 2. li. i. Leo, inquit, Pontifex, populi Romani scito precibusque Carolum Imperatorem Romanorum declaratum diademate, vetusto Imperatorem capitis gestamine, coronavit.

XXI. Æneas Sylvius in Abbreviatione Blódi, & XXII. Baptista Platina in vita Leonis Papæ III. iisdem omnino verbis rem eandem declarant. Atque hinc primùm inuenimus scitum populi Romani nominatum in creatione Caroli Imperatoris. Sed nihil causæ nostræ officit, tum quòd meritò his duobus auctoribus, qui ante annos centum floruerunt, antepone possimus vetustissimos & plurimos scriptores, qui nihil eiusmodi tradiderunt: tum etiam quòd scitum populi Romani, cuius hinc mentio fit, non ad Carolum Imperatorem creandum, sed ad eius creationem à summo Pontifice impetrandam pertineat. id enim significat adiuncta illa vox, [precibusque] Quorsum enim preces ad Romanum Antistitem, ut Carolum Imperatorem diceret, si populi scito, id est, populi auctoritate Imperator creari poterat? Si quid ergo tum populus Romanus decreuit, id certè solum decreuit, ut à Romano Pon-

no Pon-

no Pontifice peteretur, vt ipse, qui solus id facere possit, Imperium à Græcis ad Francos transferret.

XXIII. Ioannes Trithemius in Catalogo scriptorum, inquit, Papa III. natione Romanus, post Adrianum Pontificem sedit annis 20. vir in scripturis tam diuinis quam secularibus valde eruditus, morum quoque & vitæ sanctimonia clarissimus, Carolum cognomento, & opere Magnum, ad Imperium Romanorum vnxit, & hanc dignitatem à Græcis in Francos transtulit.

XXIV. Antoninus in historia, part. 2. tit. 14. c. 4. Carolus Magnus, inquit, primus Francorum Romanum Imperium accepit, conferente sibi illud seu confirmante Leone Papa. In quibus verbis illud [seu confirmante] ea de causa additum videtur, quia magnam partem prouinciarum Imperij Occidentalis iam Carolus tenebat titulo Regis Francorum, & Longobardorum: voluit enim Pontifex, non solum nouo Imperatori ius dare ad ea quæ nondum acquisierat, sed etiam confirmare quod acquisierat.

XXV. Ioannes Nauclerus in Chronologia sua, Generatione 27. Eo die (Natali Domini) Imperium Romanum à Græcis in persona Caroli Magni translatum est in Germanos. Et infra Sic Monarchia mundi, quæ stetit apud Græcos quingentes ferme annos, residet apud Germanos, non sine felici auspicio Ecclesiæ Romanæ.

XXVI. Robertus Gaguinus lib. 4. Compendij de rebus gestis Francorum, Carolus, inquit, Pontificem restituit, restitutum suo gratificaturus Leo III. Sacerdotum habito concilio 8. Kal. Ianuarij, cum Francorum regnum tres & triginta annos administrasset, Augustum appellat, gratum nomen Romanis.

XXVII. Philippus Bergomensis li. 11. Supplementi, Pontifex, inquit, infamiâ liber, Carolo aliquam relaturus gratiam, cum videret Imperatores Constantinopolitanos agere in nomen tueri; Idibus Decembris anno salutis nostræ DCCCIII. Basilica B. Petri post sacra solennia, populi Romani precibus togatus, Carolum Romanum Imperatorem declaratum diademate decorauit, acclamante ter populo; Carolo Augusto a Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori vita & victoria. In quibus verbis illud solum est obseruandum, restituit
Philip

Philippum Caroli coronationem ad aⁿnū Domini DCCC. non ad DCCC. I. vt superiores omnes historici; quōd annum veteres inchoarent à Natali Domini; hic verò auctor more nostro à Kalendis Ianuarij. Itaque nulla inter eos dissensio de anno est. cur autem Philippus Idibus Decembris, contra veterum omnium sententiam, scripserit Caroli coronationem esse factam, non certò scio: neque res tanta est, vt in ea diligentius inuestiganda desudandum sit.

XXVIII. Ioannes Cuspinianus, quem Illyricus maximi facere solet, in vita Caroli Magni: Cū magno, inquit, illo Natalis Saluatoris nostri die templum oraturus (Carolus) ingrederetur, nihil minus speranti Leo Pontifex coronam capiti suo imposuit, Imperatoremque Romanum pronunciauit, cui ab vniuerso populo acclamatum est, Carolo piissimo Augusto, à Deo coronato, &c. Item in vita Caroli Calui, Interim, inquit, Carolus Italiam ingreditur, quē Ioannes VIII, summus Pontifex benignissimè accepit, diademate Imperiali, ac Augusti nomine adornat: acceptis tamen ab eo multis magnisque muneribus.

XXIX. Iacobus Wympfelingius in Epitome rerū Germanicarum cap. 9. Pontifex, inquit, Carolo aliquam gratiam relaturus, cū videret Imperatores Constantinopolitanos, a grē id nomen tueri, ac ob eam rem Urbem & Italiam ipsam magnas calamitates passam, in Basilica Petri post solennia sacra, populi Romani scito & precibus ipsum Carolum magna voce Imperatorem decernit, ac diademate donat.

XXX. Polydorus Virgilius lib. 4. de inuentoribus rerum, cap. 7. aliās 10. Quas ob res, inquit, Leo III. ipsum Carolum Magnum fecit Imperatorem.

XXXI. Raphaël Volaterranus lib. 3. Geographiæ Leonem III. inquit, Pontificem à Romanis expulsū, ac eius auxilium implorantem per Legatos confestim, deinde per se tertio veniens in Italiam, compressa seditione, ac inimicis expulsis (Carolus Magnus) restituit. pro quibus meritis ab ipso primum Imperator consalutatus, nomē quod annos ferē CCC. cessauerat, Occidenti restituit.

XXXII. Donatus Acciaiolus in vita Caroli Magni, Primo aduentu, inquit, omni motu sedato, noxiis supplicio affectis, Pontificem Romanum cum ingenti gloria in Urbem (Carolus)

lus) restituit: à quo mox pro suis egregiis meritis, & singulari
 erga libertatem omnium Christianorum fide, Augustus ap-
 pellatus, Imperatorium nomen, dignitatem suscepit: non ob-
 limum assentiente, sed etiam applaudente populo Romano.
 XXXIII. Albertus Krantz. iauctor & Germanus, & diligens de
 Illyrico præter cæteros familiaris, tandem aliquando coronam
 hanc insignium virorum, ac testium, claudat. Is igitur in
 Saxonia cap. 18. Tum verò, inquit, in die nati Saluatoris, pri-
 mo post DCCC. inchoante anno, cum nihil tale Caronis ac-
 cogitaret aut speraret, magisque recusaret alienum inuadere
 Imperatoris honorem, infra Missarum solennia, dum ante
 Confessionem B. Petri Apostoli ab oratione surgeret, Papa ei
 coronam imposuit, & Imperatorem Romanum pronuncia-
 uit. Idem lib. 1. Metropolis cap. 14. Olim, inquit, Imperatores
 non passi viuere Pontifices, ad supplicia deuocabant: & Gra-
 culi, postquam apud eos extincta stirpe Constantini, & deinde
 Magni Theodosij, non habuere Pontificem, nisi quem ipse
 confirmassent; mutatae sunt vices: vt non habeatur Imperator,
 nisi quem Romanus Pontifex confirmarit, & consecrarit. Do-
 mini est terra, & plenitudo eius. ipse transfert regna & impe-
 ria, dignissimeq; ad suum in terris Vicarium hoc sacramen-
 tum delegauit.

Habemus igitur ex continuata serie historicorum, transla-
 tionem Imperij Romani à Græcis ad Francos, eamq; Romani
 Pontifice auctore factam, non fictam, nec fabulosam, vt
 Illyricus mentiebatur, sed certam, atque exploratam esse, vt
 iam in dubium reuocari, nisi ab Illyrico, homine impuden-
 tissimo, vel etiam parum sancto, non possit.

CAPVT V.

Proferuntur testimonia & confessiones Principum de translatione Imperij à Græcis ad Romanos per Romanum Pontificem facta.

TS I ad eam rem quam probandam suscepimus,
 tot clarissimorum historicorum testimonia in
 medium allata sufficerent; statui tamen ipsorum
 etiam Imperatorum tum Latinorum, tum Graecorum